A. Haava nim Pala Kool

Põhikooli ainevaldkond „Inimeseõpetus I kooliaste“

2. INIMESEÕPETUS

2.1.1 Õppe ja kasvatuseesmärgid

Põhikooli inimeseõpetusega taotletakse, et õpilane tunneb ja väärtustab isiksuse arenemisele ning sotsialiseerumisele kaasa aitavate teadmiste, oskuste ja hoiakute kujunemist järgmistes valdkondades:

- enesekohased ja sotsiaalsed oskused;
- füüsiline, vaimne, emotsionaalne ja sotsiaalne areng;
- tervis ja tervislik eluviis;
- turvalisus ja riskikäitumise ennetamine;
- üldinimlikud väärtused: ausus, hoolivus, vastutustunne ja õiglus.

2.1.2 Hindamine

Hindamisel lähtutakse vastavatest põhikooli riikliku õppekava üldosa sätetest. Hindamine inimeseõpetuses tähendab konkreetsete õpitulemuste saavutatuse ja õppija arengu toetamist, kusjuures põhirõhk on õpilase arengu toetamisel. Hinnatakse õpilase teadmisi ja oskusi suuliste vastuste (esituste), kirjalike ja/või praktiliste tööde ning praktiliste tegevuste alusel, arvestades õpilase teadmiste ja oskuste vastavust taotletavatele õpitulemustele. Kirjalikke ülesandeid hinnates arvestatakse eelkõige töö sisu, kuid parandatakse ka õigekirjavead, mida hindamisel ei arvestata. Õpitulemuste hindamisel kasutatakse sõnalisi hinnanguid ja numbrilisi hindeid. Õpilane peab teadma, mida ja millal hinnatakse ning milliseid hindamisvahendeid kasutatakse ja millised on hindamise kriteeriumid.

Hindamise põhiülesanne on toetada õpilase arengut, et kujuneks positiivne minapilt ja adekvaatne enesehinnang, kusjuures oluline on õpilase enda roll hindamisel, pakkudes võimalusi enesehindamiseks.

Inimeseõpetuses hinnatakse õpilaste teadmisi ja oskusi, kuid ei hinnata hoiakuid ega väärtusi. Hoiakute ja väärtuste kohta antakse õpilasele tagasisidet.

Aineteadmiste ja -oskuste ning hoiakute hindamine võib kanda nii kujundava kui ka kokkuvõtva hindamise ülesandeid, kusjuures põhirõhk on kujundaval hindamisel. Õpitulemuste hindamise vormid on mitmekesised, sisaldades suulisi, kirjalikke ja praktilisi ülesandeid. Suuliste ja kirjalike ülesannete puhul õpilane:

1) selgitab ning kirjeldab mõistete sisu ja omavahelisi seoseid;
2) selgitab oma arvamusi, hinnanguid, seisukohti ja suhtumisi, seostades neid omandatud teadmistega;
3) eristab, rühmitab, võrdleb ja analüüsib olukordi, seisundeid, tegevusi ning tunnuseid lähtuvalt õpitulemustest; 4) demonstreerib faktide, mõistete ning seaduspärasuste tundmist lähtuvalt õpiülesannete sisust.

Praktiliste ülesannete puhul õpilane:

1) rakendab teoreetilisi teadmisi praktiliselt õpisituatsioonis;
2) demonstreerib õpitulemustes määratud oskusi õpisituatsioonis;
3) kirjeldab õpitulemustes määratud teadmiste ja oskuste rakendamist igapäevaelus.

2.2 I kooliaste

2.2.1 Kooliastme õpitulemused

3. klassi lõpetaja:

- väärtustab ennast ja teisi ning teab, et inimesed, nende arvamused, hinnangud ja väärtused on erinevad;
- oskab suhelda ja käituda teisi arvestades ja tehes koostööd, ning sõnastab oma tundeid ja teab, et nende väljendamiseks on erinevaid viise;
- väärtustab hoolivust, ausust, õiglust ja vastutustunnet;
- teab põhilisi käitumisreegleid, arvestab neid ning kirjeldab, mis on õiglane ja ebaõiglane käitumine;
- väärtustab sõprust ja toetavaid peresuhteid armastuse ning vastastikuse toetuse allikana;
- teab, milline on tervislik eluviis ning kuidas hoida füüsilist ja vaimset tervist, ning väärtustab neid;
- mõistab oma õigust keelduda ennastkahjustavast tegevusest ning teab, kuidas ohuolukorras abi kutsuda;
- kirjeldab, mis on lapse õigused ja kohustused, mõistab vastutust oma tegude eest ning planeerib oma aega ja igapäevaseid tegevusi;
- teab, mis on perekond, kodu, kodukoht ja kodumaa, ning väärtustab neid;
- teab Eesti riigi sümboleid ja lähemaid naaberriike.

2.2.2 Taotletavad pädevused I kooliastmes

Esimese kooliastme lõpus õpilane:

- peab lugu oma perekonnast, klassist ja koolist; on viisakas, täidab lubadusi; teab, et kedagi ei tohi naeruvääristada, kiusata ega narrida; oskab kaaslast kuulata, teda tunnustada;
- tahab õppida, tunneb rõõmu teadasaamisest ja oskamisest, oskab õppida üksi ning koos teistega, paaris ja rühmas, oskab jaotada aega õppimise, harrastustegevuse, koduste kohustuste ning puhkamise vahel;
- teab oma rahvuslikku kuuluvust ning suhtub oma rahvusesse lugupidavalt;
- oskab end häälestada ülesandega toimetulemisele ning oma tegevusi ülesannet täites mõtestada; oskab koostada päevakava ja seda järgida;
- käitub loodust hoidvalt;
- austab oma kodupaika, kodumaad ja Eesti riiki, tunneb selle sümboleid ning täidab nendega seostuvaid käitumisreegleid;
- hoiab puhtust ja korda, hoolitseb oma välimuse ja tervise eest ning tahab olla terve; • oskab ohtlikke olukordi vältida ja ohuolukorras abi kutsuda, oskab ohutult liigelda;
- teab, kelle poole erinevate probleemidega pöörduda, ning on valmis seda tegema.

2.2.3 Inimõpetuse ainekava II klassile

Teema	Õppesisu ja mõisted	Taotletavad õppetulemused	Lõiming teiste õppeainetega	Näited praktilistest töödest / IKT rakendamisest ja ülekoolilistest projektidest
1. Mina (Kodu ja pere) Lähedased inimesed	Mina. Minu erinevused teiste inimestega ja sarnasused nendega. Iga inimese väärtus. Viisakas käitumine. Kodu, aadress, pereliikmed.	1) Kirjeldab oma välimust, huve ja tegevusi, mida talle meeldib teha. 2) Väärtustab iseennast ja teisi, oma kodu ja peret. 3) Jutustab oma pere traditsioonidest. 4) Kirjeldab, mille poolest perekonnad erinevad ja sarnanevad. 5) Teab, mille poolest sarnanevad ja eristuvad erinevad sugupooled. 6) Mõistab viisaka käitumise vajalikkust.	Eesti keel (suuline keelekasutus), muusika (vastavateemalised laulud), tööõpetus (kodundus, hubane kodu kui perele oluline väärtus, laua katmine, kaunistamine ja koristamine). Vanavanemad ja murdekeel - Kodavere murrak.	Näited IKT rakendamisest: • osalemine koolimeedia projektides, • koostatud slaidiesitluste esitamine – nii õpetaja kui õpilaste tehtud töö esitlemine projektori abil, • filmide ja filmilõikude vaatamine – järgneb nähtu analüüs, • rollimängude etendamine – sellest filmi tegemine, • kirjalike tööde korrektne vormistamine arvestades õigekirja reegleid. Näited ülekoolilistest projektidest: • aktused, • esmaspäevahommikused kogunemised, • ohutusnädal, • kooli spordivõistlused, • matkapäev, • külalisesinejad, • rahvakalendri ja oluliste tähtpäevade tähistamine koolis,

				• talvelaager, • ainealased projektid, • projektipäevad, • kevadfestival.
2.Mina ja tervis Tervis	Tervis (terve ja haige inimene). Tervise eest hoolitsemine, külmetumine (ravimid), esmaabi. Tervislik eluviis: mitmekesine toit, piisav uni ja puhkus ning liikumine ja sport. Abi saamise võimalused.	1) Kirjeldab, kuidas oma tervise eest hoolitseda. 2) Kirjeldab tervet ja haiget inimest. 3) Teab, kas haigused on nakkuslikud või mitte. 4) Saab aru, et ravimeid võetakse siis, kui ollakse haige. 5) Teab, et ravimid võivad olla tervisele ohtlikud. Demonstreerib lihtsamaid esmaabivõtteid. 6) Teab hädaabi telefoninumbrit ja oskab kutsuda abi. 7) Mõistab tervise hoidmise viise: mitmekesine toit, uni ja puhkus ning liikumine ja sport.	Eesti keel, loodusõpetus (inimene, inimese meeled), muusika (teemakohased laulud), tööõpetus (kodundus), kehaline kasvatus (hügieenireeglid sportides, ilmastikule vastav riietus). Ravimtaimed kohalikus rahvapärimuses.	Matk Kodavere kihelkonnas.

3. Mina ja minu pere	Kodu. Koduarmastus. Perekond. Erinevad pered. Vanavanemad ja teised sugulased. Pereliikmete tegevus ja rollid. Vanemate ja teiste inimeste töö. Kodused tööd. Abivalmidus, kohuse- ja vastutustunne. Kodu traditsioonid.	1) Kirjeldab, mille poolest pered erinevad ja sarnanevad. 2) Väärtustab üksteise abistamist ja arvestamist peres. 3) Teab oma kohustusi peres. 4) Selgitab lähemaid sugulussuhteid.	Eesti keel (suuline keelekasutus), muusika (vastavateemalised laulud), tööõpetus (kodundus, hubane kodu kui perele oluline väärtus, laua katmine, kaunistamine ja koristamine). Pereliikmed Kodavere murrakus. “Kodavere uavits”	

	Koduümbrus. Naabrid ja naabruskond. Võõras ümbrus ja võõraga kaasaminek. Ohud kodus ja koduümbruses.	5) Kirjeldab pereliikmete erinevaid rolle kodus. 6) Teab inimeste erinevaid töid ja töökohti. 7) Teab, kuidas abistada pereliikmeid kodustes töödes. 8) Oskab jutustada oma pere traditsioonidest. 9) Oskab tänaval liigelda, ületada sõiduteed ohutult. 10) Kirjeldab ohtlikke kohti ja olukordi kooliteel ja koduümbruses ning valib ohutu tee sihtpunkti. 11) Väärtustab toetavaid peresuhteid ja kodu.		

4. Mina: aeg ja asjad	Aeg ja selle planeerimine. Oma tegevuste kavandamine. Täpsus, lubadused, vastutus. Minu oma, tema oma, meie oma. Asja väärtus ja hind. Asjade väärtus teiste väärtuste seas.	1) Eristab aja kulgu ja seisu. 2) Oskab koostada päevakava, väärtustada aktiivset vaba aja veetmist. 3) Väärtustab tegevusi, mis on positiivsete tunnete allikaks. 4) Selgitab asjade väärtust. 5) Oskab eristada oma ja võõrast asja ning mõistab, et seda ei tohi loata võtta. 6) Väärtustab ausust asjade jagamisel.	Eesti keel, matemaatika (ajaühikud, ajaühikute seosed, kell ja kalender), tööõpetus (kodundus, säästlik tarbimine, jäätmete sorteerimine). “Kodavere uavits” - asjad murdekeeles.	
Teater ja kino	Teater, etendus, näitleja, publik, kava, mängukava, kino, film.	1) Väärtustab teatrit ja kino, mõistab viisaka käitumise vajalikkust.	Eesti keel, muusika.	
Sõbrad /sõprus	Sõprus, sõbrad, tsitaat.	1) Väärtustab sõpru, üksteise abistamist ja teineteisega arvestamist.	Eesti keel, kehaline kasvatus (liikumismängud, sõbralik ja kaaslasi toetav suhtumine).	

5. Mina ja kodumaa Eesti – minu kodumaa. Kodukoht. Rahvakalendri tähtpäevad. Eesti rikkus.	Eesti – minu kodumaa. Kodukoht. Rahvakalendri tähtpäevad. Jõulud, pühad, kombestik. Tähtsad päevad minevikust, mineviku jäljed. Tähtpäev, iseseisvumispäev, taasiseseisvumispäev.	1) Kirjeldab jõulupühade rahvakombeid. 2) Selgitab skeemi järgi haldusüksuste seoseid oma kodukohas. 3) Leiab Euroopa kaardilt Eesti ja tema naaberriigid. 4) Nimetab Eesti rahvuslikke ja riiklikke sümboleid. 5) Kirjeldab Eestis elavate rahvuste tavasid ja kombeid ning austab neid. 6) Väärtustab oma kodumaad.	Eesti keel, muusika (teemakohased laulud, laulu- ja ringmängud, regivärss, liisusalmid, eesti rahvalaulud ja -pillid), kunstiõpetus (eneseväljendust toetav teemakohane loovtöö), kehaline kasvatus (Eesti traditsioonilised laulumängud ja pärimustantsud). Kodavere ringmängud.	

2.2.4 Inimõpetuse ainekava III klassile

Teema	Õppesisu ja mõisted	Taotletavad õppetulemused	Lõiming teiste õppeainetega	Näited praktilistest töödest/ IKT rakendamisest ja ülekoolilistest

				projektidest
1. Mina Mina. Mina ja endasse suhtumine. Igaühe individuaalsus ja väärtuslikkus. Lapse turvalisus.	Erinevused, kehaosad. Omadused, enesehinnang, ebakindlus.	1) Selgitab endasse positiivse suhtumise tähtsust. Võrdleb oma välimust, huve ja tugevusi kaasõpilaste omadega. 2) Väärtustab inimese õigust olla erinev.	Eesti keel ja kirjandus, loodusõpetus (inimene).	Näited IKT rakendamisest: • osalemine koolimeedia projektides, • koostatud slaidiesitluste esitamine – nii õpetaja kui õpilaste tehtud töö esitlemine projektori abil, • filmide ja filmilõikude vaatamine – järgneb nähtu analüüs, • rollimängude etendamine – sellest filmi tegemine,
Lapse õigused ja Kohustused.	Õigus, kohustus.	1) Nimetab enda õigusi ja kohustusi. 2) Teab, et õigustega kaasnevad kohustused.	Eesti keel ja kirjandus.	
2. Mina ja tervis Vaimne ja füüsiline tervis. Tervislik eluviis	(Eba)tervislik toit, sportimine. Hoolitsemine keha eest, kuidas olla terve.	1) Eristab vaimset ja füüsilist tervist. 2) Kirjeldab seoseid tervise hoidmise viiside vahel:	Loodusõpetus (inimese välisehituse kirjeldus), matemaatika (kaalumine, mõõtmine), kehaline kasvatus	

Liikumine ja tervis. Tervislik toitumine.		mitmekesine toitumine, uni ja puhkus ning liikumine. 3) Väärtustab tervislikku eluviisi.	(liikumise vajalikkus ja mõju inimesele, toiduvajadus sõltuvalt kehalisest aktiivsusest), loodusõpetus (inimene, tervislik toitumine, hügieen).	• kirjalike tööde korrektne vormistamine arvestades õigekirja reegleid. Näited ülekoolilistest projektidest: • aktused, • kooli spordivõistlused, • matkapäev, • külalisesinejad, • rahvakalendri ja oluliste tähtpäevade tähistamine koolis,

Ohud tervisele ja toimetulek ohuolukorras.	Liiklemine, reeglite vajalikkus.	1) Kirjeldab olukordi ja toob näiteid, kuidas keelduda tegevusest, mis kahjustab tema tervist. 2) Nimetab, kelle poole pöörduda erinevate murede korral.	Loodusõpetus (inimene: inimese elukeskkond).	• ainealased projektid, • projektipäevad,
3. Mina ja meie Minu ja teiste vajadused. Sõbrad ja sõpruse hoidmine. Sallivus. Üksteise eest hoolitsemine ja teiste abistamine. Ausus ja õiglus. Leppimine. Vabandamine.	Vajadused, ei-ütlemine. Sõprus, sõpruse hoidmine. Tüli, tülitsemine.	1) Nimetab inimese eluks vajalikke olulisi vajadusi ja võrdleb enda vajadusi teiste omadega. 2) Kirjeldab omadusi, mis peavad olema heal sõbral, ning hindab ennast nende omaduste järgi. 3) Väärtustab sõprust. 4) Väärtustab üksteise eest hoolitsemist ja üksteise abistamist. 5) Väärtustab leppimise ja vabandamise tähtsust inimsuhetes.	Loodusõpetus (inimene), eesti keel ja kirjandus, kunstiõpetus (eneseväljendust toetav teemakohane loovtöö).	
Oma muredest rääkimine ja tunnete väljendamine. Oskus panna end teise inimese olukorda.		1) Nimetab ja kirjeldab inimeste erinevaid tundeid ning toob näiteid olukordadest, kus need	Eesti keel ja kirjandus, kunstiõpetus (eneseväljendust toetav teemakohane loovtöö), loodusõpetus (inimene).	

Keeldumine kahjulikust tegevusest.		tekivad, ning leiab erinevaid viise nendega toimetulekuks. 2) Teab abi saamise võimalusi kiusamise ja vägivalla korral. 3) Mõistab, et kiusamine on mitteaktsepteeritud käitumine. 4) Demonstreerib õpisituatsioonis, kuidas keelduda ennastkahjustavast tegevusest.		
Minu hea ja halb käitumine. Südametunnistus. Käitumisreeglid. Minu käitumise mõju ja tagajärjed. Vastutus. Liiklusreeglid.		1) Eristab enda head ja halba käitumist. 2) Kirjeldab oma sõnadega, mida tähendab vastustundlikkus ja südametunnistus. 3) Nimetab üldtunnustatud käitumisreegleid ja põhjendab nende vajalikkust. 4) Kirjeldab oma käitumise tagajärgi ja annab neile hinnangu. 5) Teab liikluseeskirja, mis tagab tema turvalisuse, ning kirjeldab, kuidas käituda turvaliselt liikluses.	Eesti keel ja kirjandus, tööõpetus (laua katmine, kaunistamine ja koristamine, viisakas käitumine, säästlik tarbimine, jäätmete sortimine), kehaline kasvatus (ohutu liikumise/liiklemise juhised õpilasele, käitumisreeglid kehalise kasvatuse tunnis).	

Mäng ja töö. Õppimine. Kohustetunne ja vastutus. Meeskonnatöö. Tööjaotus.		1) Eristab tööd ja mängu. 2) Selgitab enda õppimise eesmärke ja toob näiteid, kuidas aitab õppimine igapäevaelus paremini hakkama saada. 3) Teab tegureid, mis soodustavad või takistavad	Eesti keel ja kirjandus, tööõpetus (rühmatöös ülesannete täitmine, ühiselt ideede genereerimine, üksteise arvamuste arvestamine ja kaaslaste abistamine), kunstiõpetus (eneseväljendust toetav teemakohane loovtöö),	

		keskendumist õppimise ajal, ning kirjeldab oma tegevuse planeerimist nädalas, väärtustades vastutust. 4) Väärtustab lubadustest kinnipidamist ja vastutust. 5) Teab, kuidas olla hea kaaslane ning kuidas teha koostööd.	kehaline kasvatus (liikumine/sportimine üksi ja koos kaaslastega).	
4. Mina: teave ja asjad Teave ja teabeallikad ning nende kasutamine. Reklaami mõju. Turvaline käitumine meediakeskkonnas.	Teabeallikad, informatsioon.	1) Kirjeldab erinevate meeltega tajutavaid teabeallikaid. 2) Selgitab, kuidas võivad reklaamid mõjutada inimeste käitumist ja otsuseid.	Eesti keel ja kirjandus, loodusõpetus (inimese meeled ja avastamine).	

Raha. Raha teenimine, kulutamine, laenamine. Vastutus. Oma kulutuste planeerimine.	Raha, kulutamine, säästmine, kokkuhoid, kogumine.	1) Teab, et raha eest saab osta asju ja teenuseid ning seda, et raha teenitakse tööga. 2) Mõistab oma vastutust asjade hoidmise ja laenamise eest. 3) Selgitab, milleks kasutatakse raha ning mis on raha teenimine, hoidmine, kulutamine ja laenamine. 4) Kirjeldab, milliseid vajadusi tuleb arvestada taskuraha kulutades ja säästes.	Matemaatika (käibivad rahaühikud, rahaühikute seosed), loodusõpetus (asjad ja materjalid).	
5. Mina ja kodumaa Küla, vald, linn, maakond.	Vabariigi sümbolid, ajalugu, naaberriigid. Valitsus, president, riigikogu. Politsei, seadused, piirivalve, kaitsevägi.	1) Selgitab skeemi järgi haldusüksuste seoseid oma kodukohas.	Loodusõpetus (Eesti kaart, maakondade märkimine kaardile, õppekäik kodukohta), tööõpetus (oma kihelkonna rahvuslikud mustrid ja motiivid). Murdekeel - Kodavere.	

Eesti teiste riikide seas. Naaberriigid.	Kultuur, inimesed	1) Leiab Euroopa kaardilt Eesti ja tema naaberriigid.	Loodusõpetus (Eesti kaart, Euroopa Liidu kaart).	
Eesti vabariigi ja kodukoha sümbolid.		1) Nimetab Eesti rahvuslikke ja riiklikke sümboleid.	Kehaline kasvatus (Eesti traditsioonilised laulumängud ja pärimustantsud), muusika (Eesti rahvalaulud ja rahvapillid), loodusõpetus (kodukoha elurikkus ja maastikuline mitmekesisus).	

Erinevate rahvaste tavad ja kombed. Sallivus (1 tund).	Erinevad kultuurid ja rahvused Eestis. Tavad, kombed ja tähtpäevad.	1) Kirjeldab Eestis elavate rahvuste tavasid ja kombeid ning austab neid. 2) Väärtustab oma kodumaad.	Kehaline kasvatus (Eesti traditsioonilised laulumängud ja pärimustantsud), muusika (Eesti rahvalaulud ja rahvapillid), loodusõpetus (kodukoha elurikkus ja maastikuline mitmekesisus).	